

Segregatiemonitor voortgezet onderwijs

Onderzoek en Business Intelligence

Gemeente Rotterdam

Colofon

Gemeente Rotterdam, afdeling Onderzoek en Business Intelligence (OBI)

Datum: 11 maart 2021

Auteur(s): Ineke Vogel en Annemarie Roode

Vragen: onderzoek@rotterdam.nl

Samenvatting

Centraal in het onderwijsbeleid van de gemeente Rotterdam staat kansengelijkheid binnen het onderwijs. Vanuit dit oogpunt is er aan OBI gevraagd om segregatie in het onderwijs in kaart te brengen. Met onderwijssegregatie wordt bedoeld een ongelijke verdeling van leerlingen over scholen op basis van ongelijkheden in termen van sociaaleconomische, etnische of andere kenmerken ten opzichte van de woonomgeving.

In de segregatiemonitors primair onderwijs en voortgezet onderwijs wordt gekeken naar onderwijssegregatie op basis van de sociaaleconomische positie van leerlingen (gemeten door het ouderlijk opleidingsniveau) en hun migratieachtergrond. De volgende vragen staan centraal:

- Hoe ziet de diversiteit onder de leerlingenpopulatie in het primair/voortgezet onderwijs eruit naar sociaaleconomische positie en migratieachtergrond en hoe heeft zich dit in de afgelopen zeven jaar ontwikkeld?
- Wat is de stand van zaken wat betreft segregatie in het primair/voortgezet onderwijs en hoe heeft zich dit in de afgelopen zeven jaar ontwikkeld?

De resultaten van de monitors dragen bij in de kennis die nodig is om de kansengelijkheid in het onderwijs te bevorderen. Voor de monitor is gebruik gemaakt van de onderzoeksaanpak zoals deze ook voor de gemeente Amsterdam is gehanteerd. Hierbij is gebruik gemaakt van de registraties die het CBS biedt voor het doen van onderzoek.

Resultaten voortgezet onderwijs

Onder de leerlingen stijgt in de periode 2012/2013 tot en met 2019/2020 het aandeel leerlingen met hoogopgeleide ouders tot bijna de helft van de leerlingen. Het aandeel leerlingen met een niet-Westerse migratieachtergrond daalt naar 42%. De stijging van aandeel hoogopgeleide ouders komt in de laatste jaren door de toename van hoogopgeleide ouders met een (niet-)Westerse achtergrond. Onder de leerlingen neemt de derde generatie toe.

Spreiding

Rotterdamse middelbare scholieren met hoogopgeleide ouders wonen niet verspreid over de stad, maar concentreren zich voornamelijk in noordelijke gebieden. Vooral in de buurten Molenlaankwartier, Kralingen-Oost,

Hillegersberg-Zuid, Zestienhoven en 's-Gravenland ligt het aandeel leerlingen met hoogopgeleide ouders hoog (boven de 80%). De buurten met het laagste aandeel hoogopgeleide ouders liggen in Delfshaven (Tussendijken) en Feijenoord (Feijenoord), waar 15% van de ouders hoog opgeleid is.

Gesegregeerde scholen

In de onderzoeksperiode is het aandeel schoolvestigingen met een laag aandeel leerlingen waarvan de ouders hoogopgeleid zijn (20% of minder) afgenomen. Daarentegen neemt het aandeel scholen met een hoog aandeel leerlingen met hoogopgeleide ouders (meer dan 80%) toe. De segregatie verschuift.

Het aandeel scholen met veel leerlingen met een niet-Westerse achtergrond (meer dan 80%) neemt af en het aandeel scholen met weinig leerlingen met een niet-Westerse achtergrond (20% of minder) neemt toe. Ook hier is er een verschuiving in de segregatie.

In het voortgezet onderwijs zien we dat hoe hoger het onderwijsniveau van de leerlingen is hoe hoger het aandeel leerlingen met hoogopgeleide ouders. Onder advisering en schoolkeuzes zijn factoren die volgens de literatuur hierbij een rol kunnen spelen. De toename van het aandeel leerlingen met hoogopgeleide ouders is te vinden op alle scholen behalve de scholen die alleen onderwijs aanbieden op het niveau vmbo-basis/kader en/of praktijkonderwijs.

Op scholen die enkel praktijkonderwijs en/of vmbo aanbieden zitten veel leerlingen met een niet-Westerse migratieachtergrond en op havo/vwo- of vwo-scholen weinig. Op de meeste schooltypen neemt het aandeel leerlingen met een niet-Westerse migratieachtergrond af. Alleen op schoolgemeenschappen is dat niet zo, daar is het aandeel iets toegenomen.

Leerlingstromen

Voor het in kaart brengen van leerlingstromen is de stad verdeeld in vier delen: aan de noordkant binnen en buiten de ring, aan de zuidkant in het NPRZ-gebied en overig Rotterdam Zuid. Gemiddeld gaat 56% van de leerlingen met hoogopgeleide ouders in het eigen stadsdeel naar school, tegenover 61% van de leerlingen met middelbaar opgeleide ouders en 69% van de leerlingen met laagopgeleide ouders. Vanuit Rotterdam Zuid overig gaan er relatief veel leerlingen ongeacht het opleidingsniveau van de ouders buiten Rotterdam naar school. Leerlingen met hoog- en middelbaar opgeleide ouders die in noord binnen de ring wonen gaan in verhouding vaker binnen dit gebied naar school. Voor leerlingen met laagopgeleide ouders is dit relatief gezien het hoogst in het NPRZ-gebied.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	7
1.1	Achtergrond	7
1.2	Doel van het onderzoek	7
1.3	Onderzoeksopzet	7
1.3.1	Aanpak	7
2	Ontwikkeling diversiteit leerlingen	10
2.1	Opleidingsniveau ouders	10
2.2	Migratieachtergrond leerlingen	10
2.3	Migratieachtergrond en opleidingsniveau	11
3	Spreiding in de stad	12
4	Ontwikkeling segregatie op scholen	13
4.1	Opleidingsniveau ouders	13
4.2	Migratieachtergrond leerlingen	14
4.3	Schooltypen - opleidingsniveau ouders	14
4.4	Schooltypen - migratieachtergrond leerlingen	15
5	Leerlingstromen in Rotterdam	17
5.1	Hoogopgeleide ouders	17
5.2	Middelbaar opgeleide ouders	18
5.3	Laagopgeleide ouders	18

1 Inleiding

1.1 Achtergrond

Het centrale thema van het Rotterdamse onderwijsbeleid is kansengelijkheid. De ambitie is dat de gelijkheid in kansen in het onderwijs toeneemt. In het kader hiervan is OBI gevraagd de segregatie in het onderwijs te onderzoeken. Daarbij is gekeken hoe dit is gedaan bij de gemeente Amsterdam. Daarom gaan we eerst in op het Amsterdamse onderzoek.

De afdeling Onderzoek, Informatie en Statistiek (OIS) van de gemeente Amsterdam brengt in opdracht van Onderwijs, Jeugd en Zorg tweejaarlijks twee zgn. segregatiemonitors uit: één voor het primair onderwijs en één voor het voortgezet onderwijs. In deze monitors wordt de stand van zaken omtrent onderwijssegregatie en de ontwikkeling hierin in het Amsterdamse primair/voortgezet onderwijs in kaart gebracht.¹ Onderwijssegregatie betreft de ongelijke verdeling van leerlingen over scholen op basis van ongelijkheden in termen van sociaaleconomische, etnische of andere kenmerken.² In deze monitors wordt gekeken naar onderwijssegregatie op basis van de sociaaleconomische positie van leerlingen (gemeten door het ouderlijk opleidingsniveau) en hun migratieachtergrond. De volgende vragen staan centraal:

- Hoe ziet de diversiteit onder de leerlingenpopulatie in het primair/voortgezet onderwijs eruit naar sociaaleconomische positie en migratieachtergrond en hoe heeft zich dit in de afgelopen zeven jaar ontwikkeld?
- Wat is de stand van zaken wat betreft segregatie in het primair/voortgezet onderwijs en hoe heeft zich dit in de afgelopen zeven jaar ontwikkeld?

De gemeente Rotterdam, afdeling Onderwijs, heeft behoefte aan soortgelijke informatie en heeft de afdeling Onderzoek en Business Intelligence gevraagd om twee monitors, vergelijkbaar met die van 2018/2019 van Amsterdam, te maken die voorzien in de behoefte van de gemeente Rotterdam. De resultaten in onderhavige monitor betreft

het voortgezet onderwijs. De gevolgde methode geldt voor zowel het voortgezet als primair onderwijs, vandaar dat in deze inleiding wordt gesproken van primair/voortgezet onderwijs.

1.2 Doel van het onderzoek

Het doel van de monitors is om de stand van zaken omtrent onderwijssegregatie en de ontwikkeling hierin in het Rotterdamse primair/voortgezet onderwijs in kaart te brengen. Hiermee ontstaat er meer inzicht in factoren die een rol spelen bij het bevorderen van kansengelijkheid in het onderwijs.

1.3 Onderzoekopzet

1.3.1 Aanpak

De data-analyse wordt uitgevoerd op de registers die het CBS biedt in het CBS-project dat is aangemaakt voor onderwijs en problematiek die daarmee samenhangt. Dit project kent diverse registraties. In principe wordt dezelfde methode gevolgd als de gemeente Amsterdam heeft gevolgd voor de monitors van 2018/2019. De onderzoeker van de gemeente Amsterdam is bereid gevonden syntaxen/scripts te delen die zijn gebruikt om de output bij het CBS te vervaardigen voor deze monitors.

Voor het genereren van de data is gebruik gemaakt van de faciliteiten van het Centrum voor Beleidsstatistiek (CvB) van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Het CvB beschikt onder de noemer 'Sociaal Statistisch Bestand' (SSB) over een groot aantal databestanden. Zo is er bijvoorbeeld een registratie van alle personen vanaf 1995 die in het bevolkingsregister (de BRP, voorheen GBA) geregistreerd staan (of hebben gestaan) en zijn bestanden beschikbaar waarin onderwijs- en arbeidsmarktgegevens van alle personen staan geregistreerd. Al deze bestanden zijn op persoonsniveau via unieke persoonsgebonden sleutels te koppelen aan het bevolkingsregister. Daarmee is het

¹ Spijker, Frederique van: Segregatiemonitor voortgezet onderwijs 2018/19; Factsheet | november 2019: Onderzoek, Informatie en Statistiek Gemeente Amsterdam.

Spijker, Frederique van: Segregatiemonitor primair onderwijs 2018/19; Factsheet | november 2019: Onderzoek, Informatie en Statistiek Gemeente Amsterdam.

² Ball, S.J.: Class Strategies and the Education Market: The Middle Classes and Social Advantage. Routledge. New York, 2003.

mogelijk een beeld te schetsen van alle in het bevolkingsregister opgenomen personen op een bepaald moment en is het ook mogelijk om deze situatie per persoon in de tijd te volgen. De gegevens zijn van alle personen in Nederland beschikbaar.

Om de noodzakelijke dataoverzichten te kunnen maken, was een omvangrijk aantal databestanden nodig. Enerzijds omdat elk van de bestanden slechts een beperkt aantal variabelen omvat en er dan veel verschillende bestanden nodig zijn. Anderzijds omdat een deel van de bestanden gegevens over één jaar bevatten en voor de monitor gegevens over meerdere jaren nodig zijn.

Leerlingenbestanden 2012/2013 t/m 2019/2020

Er is een leerlingenbestand gemaakt met de inschrijvingsbestanden van leerlingen in het voortgezet onderwijs van de CBS microdata. Dit bestand heeft als belangrijkste voordeel dat het ook de leerlingen bevat die van buiten Rotterdam komen. Geselecteerd zijn leerlingen, met geregistreerd burgerservicenummer, die op 1 oktober van het betreffende schooljaar (2012 t/m 2019) op een voortgezet onderwijs school zaten. Vervolgens is dit leerlingenbestand verrijkt met gegevens over het opleidingsniveau van de ouder(s), het huishoudinkomen, de migratieachtergrond en het adres van de leerlingen en de scholen. Uiteindelijk zijn de leerlingen geselecteerd die op een Rotterdamse school zaten en/of in die in Rotterdam woonachtig waren.

Opleidingsniveau van ouders

In het sociaal-statistische bestand van het CBS is er een bestand met de hoogst voltooide opleiding op persoonsniveau. Dit is gebruikt om een overzicht te geven van het opleidingsniveau van de ouders. Van een groot deel van de ouders is het hoogst afgeronde opleidingsniveau bekend. In de analyses wordt wanneer dit van beide ouders bekend is, het hoogste niveau genomen. Van een deel van de ouders is het opleidingsniveau niet bekend. Voor mensen van een hogere leeftijd is het bestand met hoogste opleiding minder gevuld omdat de diploma's in het verleden niet werden geregistreerd en ook over particuliere en buitenlandse opleidingen ontbreken de registergegevens.

Het opleidingsniveau is verdeeld in drie categorieën:

- tot en met mbo-1 niveau (laagopgeleid),
- mbo-2 tot en met -4, havo en vwo (middelbaar opgeleid),
- hoger onderwijs (hoog opgeleid).

Huishoudinkomen

Hiervoor is gebruik gemaakt van het gestandaardiseerd besteedbaar inkomen van het huishouden. Dit is het besteedbaar inkomen van een huishouden gecorrigeerd voor de omvang en samenstelling van een huishouden, dus het besteedbaar huishoudensinkomen gedeeld door de equivalentiefactor van het huishouden.

Migratieachtergrond

De achtergrond geeft weer met welk land een persoon verbonden is op basis van het geboorteland van de ouders en/of zichzelf. De volgende achtergrondgroepen zijn opgenomen: Nederlands, Turks, Marokkaans, Surinaams/Antilliaans, Westers en niet-Westers.

Het onderscheid tussen Westers en niet-Westers is gemaakt op grond van de sociaaleconomische en sociaal-culturele situatie in het betreffende achtergrondland. Als Westerse migratieachtergrond gelden de werelddelen Europa (excl. Turkije), Noord-Amerika en Oceanië, en binnen Azië de landen Indonesië en Japan. Als niet-Westerse migratieachtergrond gelden Turkije, Afrika, Latijns-Amerika en Azië (exclusief Indonesië en Japan).

Multiple imputatie om ontbrekende gegevens over opleidingsniveau te schatten

De beschikbare informatie vanuit het CBS is voor alle kenmerken relatief hoog (zie tabel 1.1). Van de leerlingen was over de jaren heen tussen de 87-88% bekend wie de vader is en van 98-99% wie de moeder is. Omdat de onderwijsregistraties nog niet zo heel lang bestaan, ontbreekt er helaas registerinformatie over veel oudere Nederlanders. Ook particuliere opleidingen vallen buiten het bereik van de onderwijsregisters. Daarnaast is van veel Nederlanders met een niet-Westerse migratieachtergrond die hun opleiding in het buitenland hebben gevolgd op dit moment onvoldoende registerinformatie beschikbaar. Deze informatie wordt met behulp van enquête informatie (EBB) aangevuld. Net als OIS wil OBI graag het gemiddeld aandeel leerlingen met hoogopgeleide ouders per school berekenen. Om deze te kunnen gebruiken, zijn de missende gegevens benaderd. Net als OIS heeft OBI ervoor gekozen om deze missende variabelen te imputeren via multiple imputatie in

SPSS op basis van individuele gegevens over huishoudinkomen en acht achtergrondgroepen.³

Tabel 1.1 Beschikbare achtergrondinformatie over (ouders van) kinderen in het Rotterdamse voortgezet onderwijs, per jaar, in percentage

jaar	opleidingsniveau ouders	huishoudinkomen	achtergrond
2012	78	98	100
2013	80	98	100
2014	81	98	100
2015	82	98	100
2016	82	98	100
2017	83	97	100
2018	83	98	100
2019	84	98	100

Bron: CBS, bewerking OBI

Met een multiple imputatie in SPSS is voor elke missende waarde van opleidingsniveau van de ouders op basis van de beschikbare achtergrondgegevens tien keer een realistische waarde per leerling geschat, en wel met een ‘fully

conditional specification’ Markov chain Monte Carlo (MCMC) methode. Dit is gedaan op één dataset met daarin alle unieke leerlingen uit de schooljaren 2012/2013 t/m 2019/2020 in zowel het basis- als voortgezet onderwijs tegelijk. Uit de tien geschatte waarden is de vaakst geschatte waarde als geïmputeerde waarde genomen. Uiteindelijk benadert de verdeling van de nieuwe dataset de verdeling die in de originele dataset zit, zodat de variatie die in de originele dataset zat gewaarborgd is.

Bronvermelding

Alle resultaten zijn gebaseerd op eigen berekeningen van Onderzoek en Business Intelligence, Gemeente Rotterdam op basis van niet-openbare microdata van het Centraal Bureau voor de Statistiek.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 staat de ontwikkeling in diversiteit van de leerlingen beschreven, in hoofdstuk 3 de spreiding in de stad, in hoofdstuk 4 de ontwikkeling in segregatie op scholen en in hoofdstuk 5 de leerling-stromen in het Rotterdamse onderwijs.

³ Personen met een 1) Nederlandse, 2) Surinaamse, 3) Turkse, 4) Marokkaanse 5) Antilliaanse, 6) overig niet-Westerse, 7) Oost-Europese en 8) overig-Westerse migratieachtergrond.

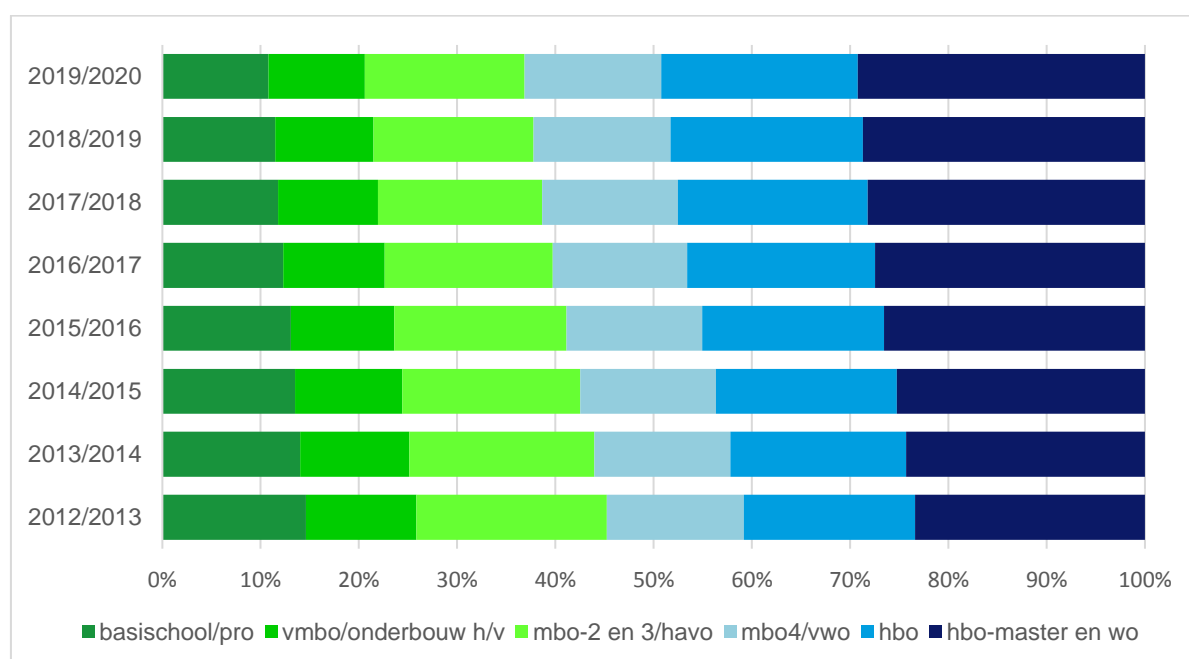
2 Ontwikkeling diversiteit leerlingen

Aandeel kinderen met hoogopgeleide ouders neemt toe, aandeel leerlingen met niet-Westerse migratieachtergrond neemt af.

2.1 Opleidingsniveau ouders

In schooljaar 2019/2020 gingen er in totaal 35.636 leerlingen naar het voortgezet onderwijs in Rotterdam. Het

aandeel leerlingen met hoogopgeleide ouders (minimaal een afgeronde hbo- of wo-opleiding) neemt toe, zie figuur 2.1. Tussen schooljaar 2012/2013 en 2019/2020 is dit aandeel gestegen van 41% naar 49%. Het aandeel leerlingen met laagopgeleide ouders (geen startkwalificatie, dus maximaal een vmbo- of mbo-1-diploma) is in dezelfde periode afgenomen van 26% naar 21%. Het aandeel leerlingen met middelbaar geschoolde ouders (maximaal een mbo-, havo- of vwo-diploma) is al jaren stabiel rond de 30%.

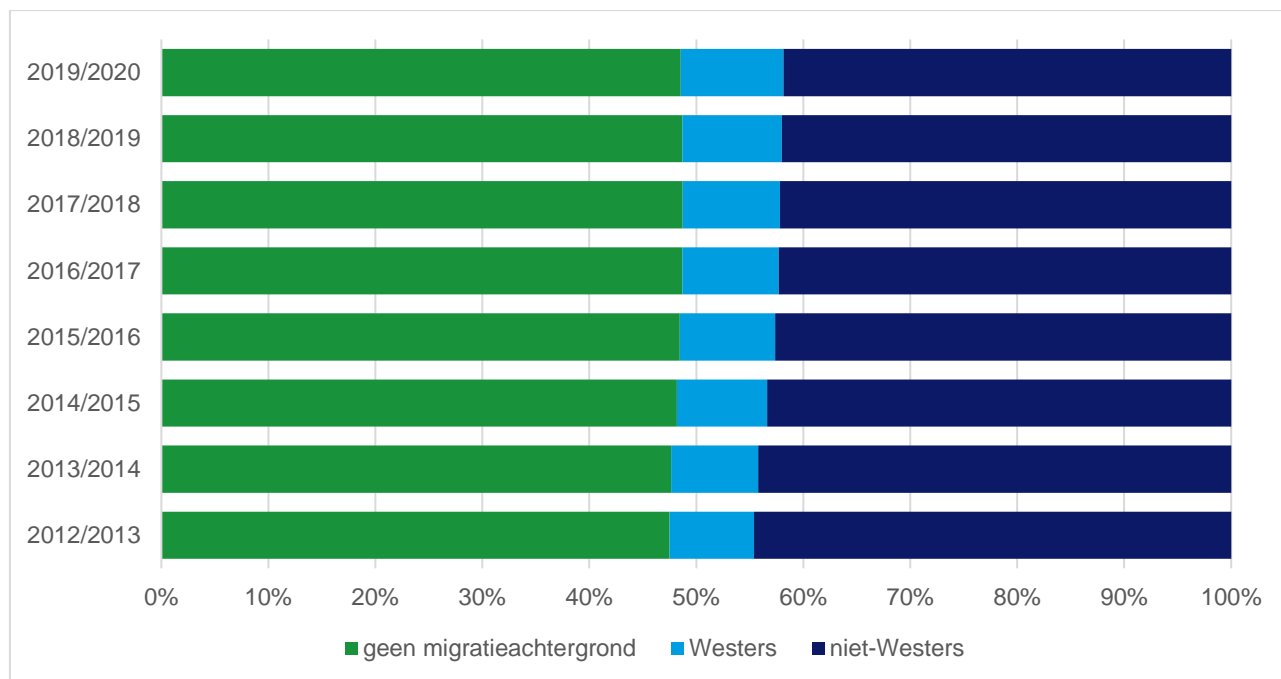

Figuur 2.1 *Opleidingsniveau ouders van kinderen in het voortgezet onderwijs in Rotterdam, 2012/2013-2019/2020* - Bron: CBS, bewerking OBI

2.2 Migratieachtergrond leerlingen

Het aandeel leerlingen in het Rotterdamse voortgezet onderwijs met een niet-westerse migratieachtergrond daalt. Waar in schooljaar 2012/2013 45% van de leerlingen een niet-Westerse migratieachtergrond had, betreft dit in 2019/2020 42%. Dit is mede een gevolg van de groeiende groep derde generatie niet-Westerse leerlingen. Er zijn in de stad steeds meer kinderen met twee ouders uit de tweede generatie (met een niet-Westerse

migratieachtergrond maar allebei in Nederland geboren), deze kinderen hebben volgens de gehanteerde definities geen migratieachtergrond. Daarnaast is het aandeel leerlingen met een Westerse migratieachtergrond in de afgelopen zeven jaar licht gegroeid, van 8% naar 10%. Negenenveertig procent van de leerlingen heeft in 2019/2020 geen migratieachtergrond, zie figuur 2.2.

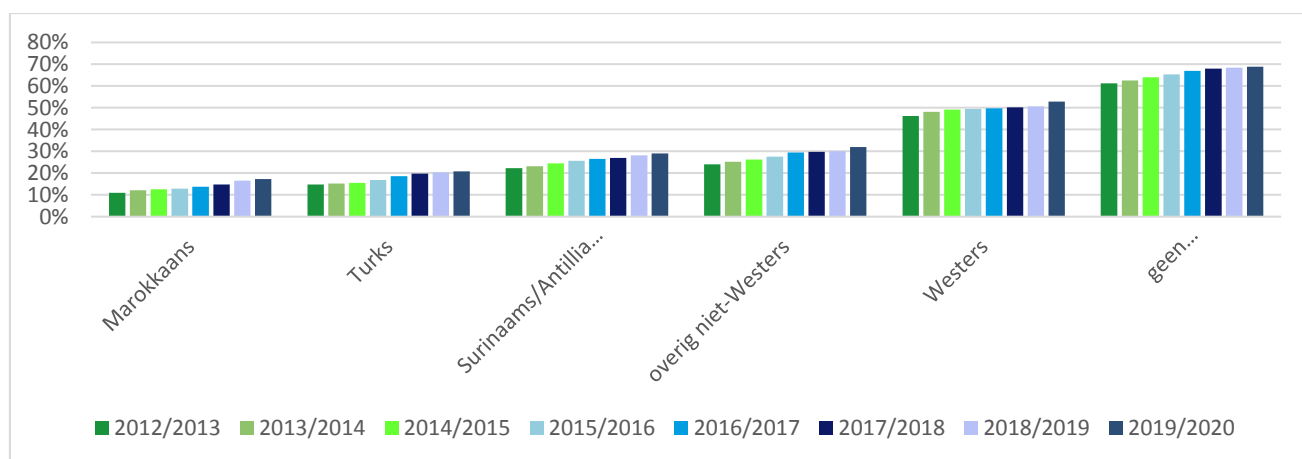

Figuur 2.2 Migratieachtergrond van kinderen in het voortgezet onderwijs in Rotterdam, 2012/2013-2019/2020 - Bron: CBS, bewerking OBI

2.3 Migratieachtergrond en opleidingsniveau

Tussen de achtergrondgroepen bestaan grote verschillen in het aandeel leerlingen met hoogopgeleide ouders. Bijna zeven op de tien leerlingen zonder (69%) of ruim vijf op de tien leerlingen met een Westerse (53%) migratieachtergrond heeft hoogopgeleide ouders, tegenover iets minder dan drie op de tien leerlingen met een niet-Westerse migratieachtergrond (26%), zie figuur 2.3. Waar de groei van het aandeel hoogopgeleide ouders onder leerlingen zonder

migratieachtergrond de afgelopen zeven jaar is gestageerd of zelfs iets gedaald, neemt dit onder leerlingen met een niet-Westerse migratieachtergrond toe. Van de vier grootste niet-Westerse achtergrondgroepen is dit aandeel het kleinste onder leerlingen met een Marokkaanse migratieachtergrond (17%).

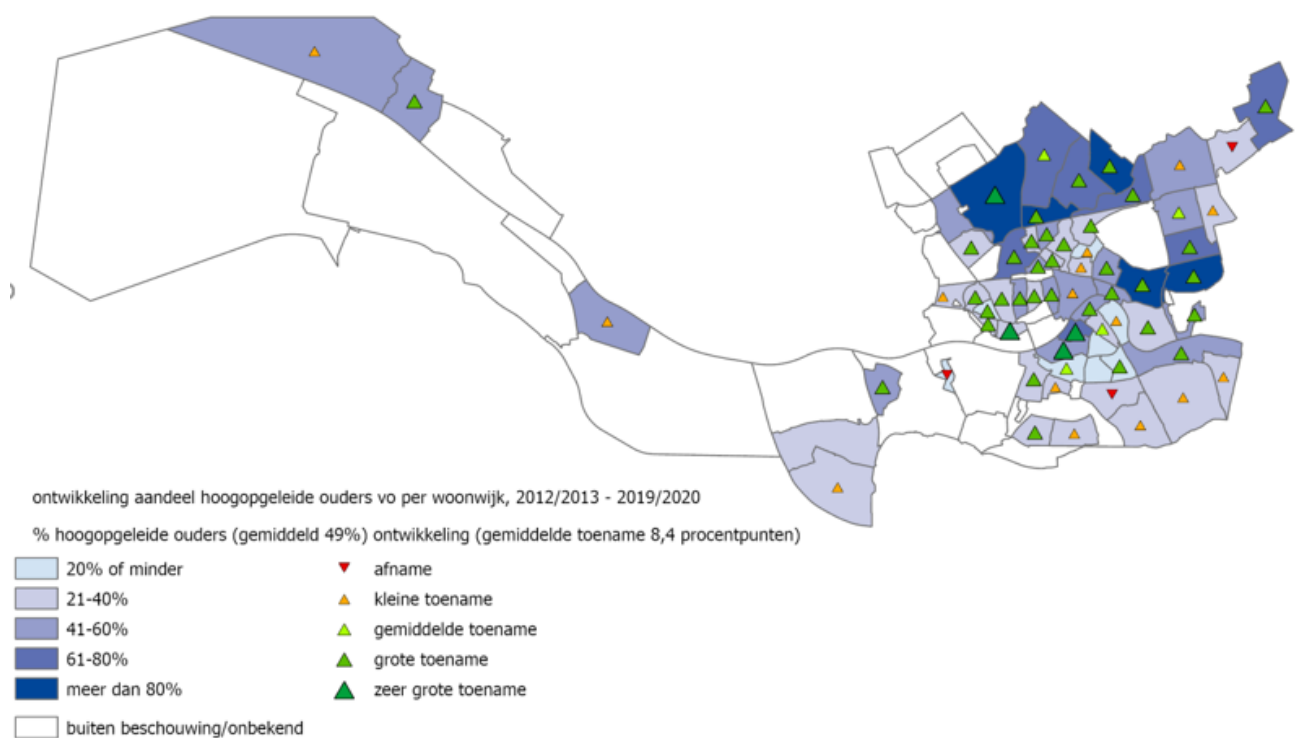

Figuur 2.3 Aandeel hoogopgeleide ouders van kinderen in het voortgezet onderwijs in Rotterdam naar migratieachtergrond, 2012/2013-2019/2020 - Bron: CBS, bewerking OBI

3 Spreiding in de stad

Rotterdamse middelbare scholieren met hoogopgeleide ouders wonen niet verspreid over de stad, maar concentreren zich voornamelijk in noordelijke gebieden. Vooral in de buurten Molenlaankwartier (94%), Kralingen-Oost (91%), Hillegersberg-Zuid (85%), Zestienhoven (82%) en 's-Gravenland (81%) ligt het aandeel leerlingen met hoogopgeleide ouders zeer hoog. De buurten met het laagste aandeel hoogopgeleide ouders liggen in Delfshaven

(Tussendijken) en Feijenoord (Feijenoord), waar 15% van de ouders hoog opgeleid is. In alle buurten van Charlois liggen de percentages onder de 41%, in Oud-Charlois is dat het hoogst met 32%, in Heijplaat met 17% het laagst. Als we kijken naar de ontwikkeling per woonwijk in de afgelopen zeven jaar zien we de grootste stijging, namelijk 33%, in Zestienhoven. De grootste afname is te zien in Charlois, Heijplaat (-6%).

Figuur 3.1 Hoogopgeleide ouders Rotterdamse leerlingen voortgezet onderwijs per woonwijk in 2019/2020 en de verandering hierin sinds 2012/2013 - Bron: CBS, bewerking OBI

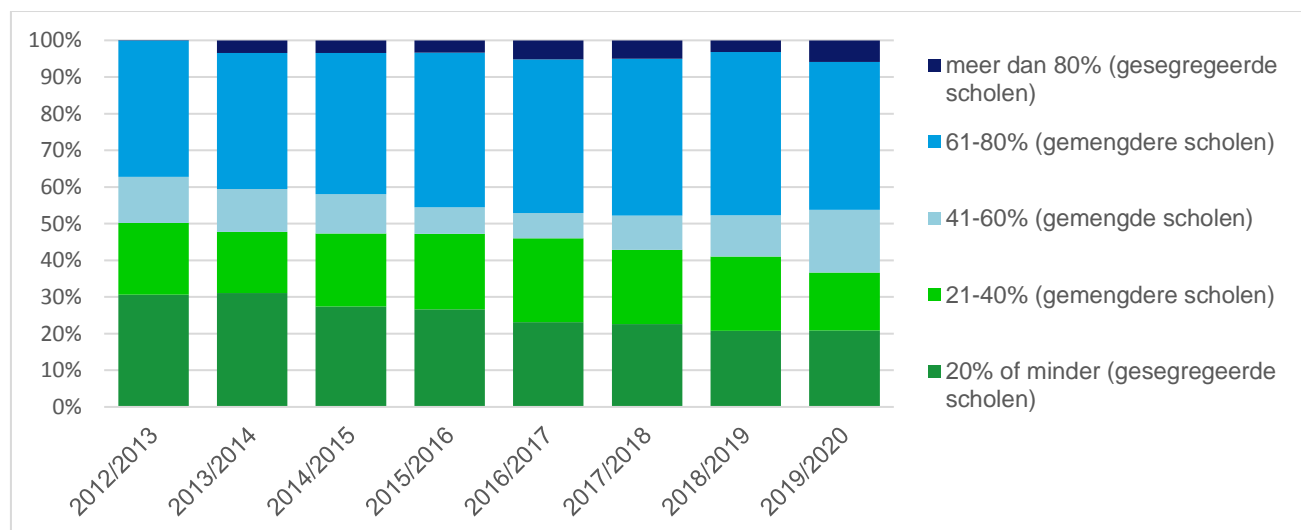
4 Ontwikkeling segregatie op scholen

Aandeel leerlingen op gemengde scholen toegenomen. Het aandeel scholen met een laag aandeel leerlingen waarvan de ouders hoogopgeleid zijn (20% of minder) is afgenomen. Daarentegen neemt het aandeel scholen met een hoog aandeel leerlingen met hoogopgeleide ouders (meer dan 80%) toe. De segregatie verschuift.

4.1 Opleidingsniveau ouders

Als we kijken naar de segregatie op voortgezet onderwijs scholen in Rotterdam naar het opleidingsniveau van de ouders dan zien we dat in de afgelopen zeven jaar het aandeel leerlingen dat naar gesegregeerde scholen met weinig kinderen met hoogopgeleide ouders (20% of minder) gaat geleidelijk is afgenomen.⁴ Het afgelopen schooljaar is deze echter gelijk gebleven (21%). Doordat steeds meer leerlingen hoogopgeleide ouders hebben, blijven er steeds minder van dit soort gesegregeerde scholen over. Het aandeel leerlingen dat daarentegen naar gesegregeerde scholen gaat met veel kinderen met hoogopgeleide ouders

(meer dan 80%) is in de laatste zeven jaar toegenomen van 0% in 2012/2013 tot 6% in 2019/2020. Leerlingen met hoogopgeleide ouders zijn dus minder gaan mengen en clusteren meer samen op bepaalde scholen. De segregatie naar opleidingsniveau van ouders lijkt hiermee te verschuiven. Het aandeel leerlingen dat naar gemengde scholen gaat (met 41-60% hoogopgeleide ouders) is na een eerste daling van 13% in 2012/2013 naar 7% in schooljaar 2015/2016 weer gestegen, in het afgelopen schooljaar van 11% naar 17%, zie figuur 4.1.

Figuur 4.1 Verdeling leerlingen over middelbare scholen naar aandeel kinderen met hoogopgeleide ouders, 2012/2013-2019/2020 - Bron: CBS, bewerking OBI

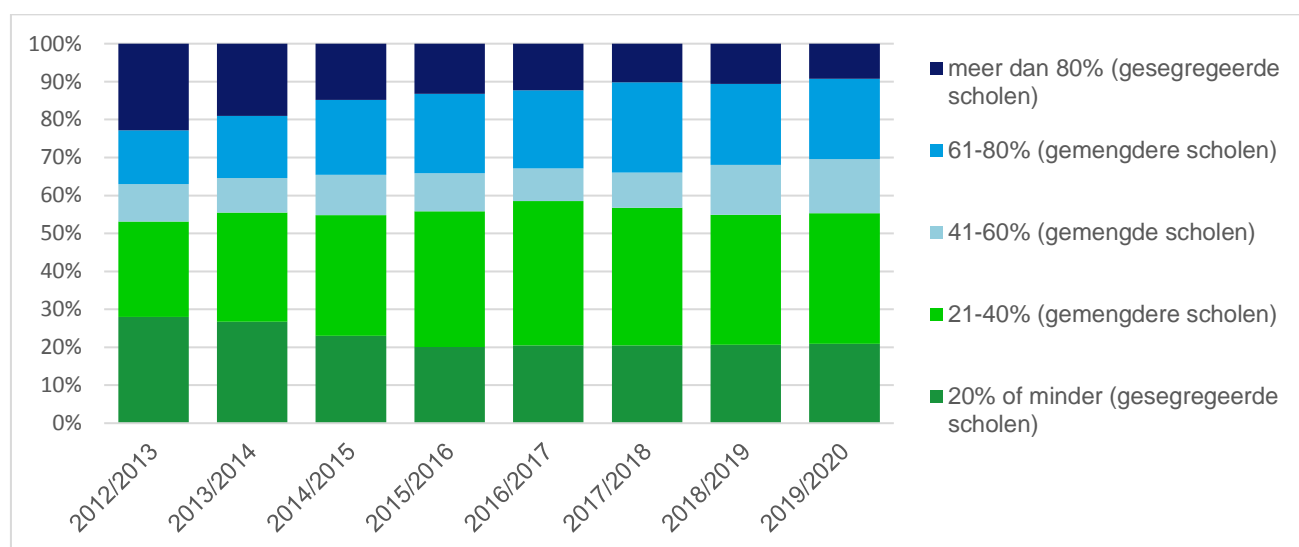
⁴ Om te meten in hoeverre leerlingen op basis van hun sociaal-economische positie en migratieachtergrond gesegregeerd naar school gaan zijn is een absolute segregatiemaat berekend. Hiervoor zijn Rotterdamse (speciale) basisscholen ingedeeld in

groepen op basis van het aandeel leerlingen met hoogopgeleide ouders en het aandeel leerlingen met een niet-westerse migratieachtergrond. Vervolgens is gekeken hoe de leerlingenpopulatie over deze scholen is verdeeld.

4.2 Migratieachtergrond leerlingen

Als we kijken naar de segregatie op scholen naar migratieachtergrond, dan zien we dezelfde trends als naar het opleidingsniveau van de ouders. Waar het aandeel leerlingen dat naar gesegregeerde scholen gaat met veel kinderen met een niet-Westerse migratieachtergrond (meer dan 80%) flink is afgenomen in de afgelopen zeven jaar, zien we dat het aandeel kinderen dat juist naar gesegregeerde scholen met weinig kinderen met een niet-Westerse

migratieachtergrond (20% of minder) gaat na een eerste daling van 28% in 2012/2013 naar 20% in 2016/2017 is gestabiliseerd rond de 21%. Kinderen met een niet-Westerse migratieachtergrond gaan dus vaker naar gemengdere scholen, terwijl het aandeel leerlingen zonder of met een Westerse migratieachtergrond de laatste jaren vrijwel gelijk is gebleven, zie figuur 4.2.

Figuur 4.2 Verdeling leerlingen over middelbare scholen naar aandeel kinderen met een niet-Westerse migratieachtergrond, 2012/2013-2019/2020 - Bron: CBS, bewerking OBI

4.3 Schooltypen - opleidingsniveau ouders

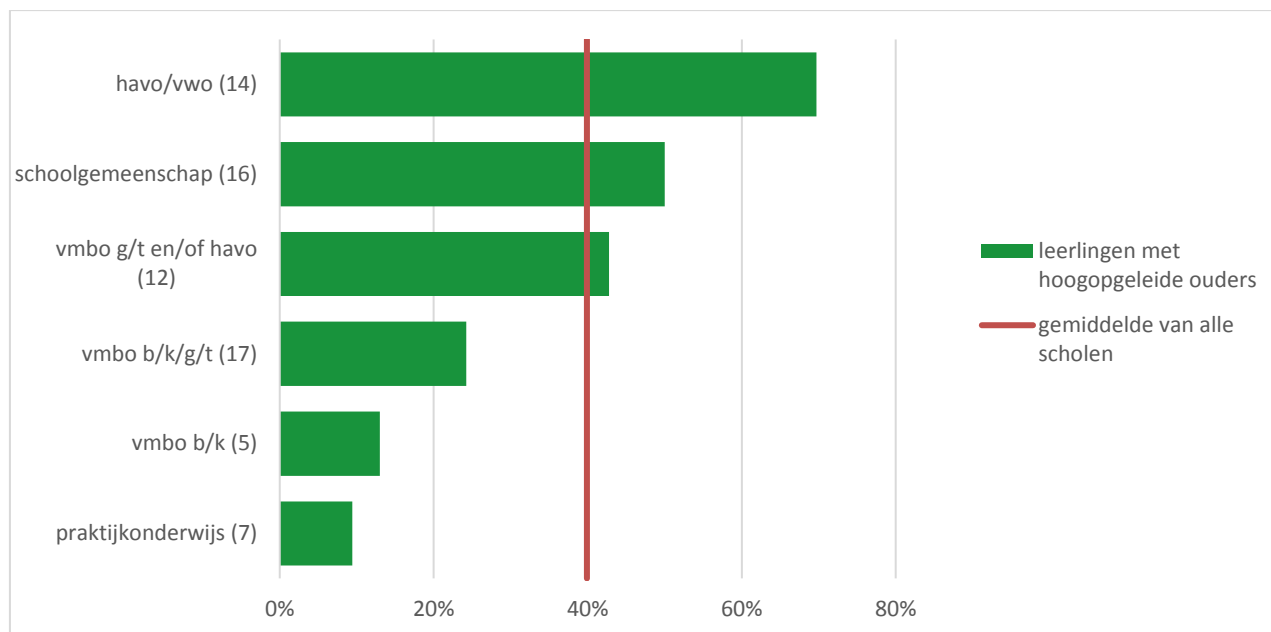
Er bestaat in het voortgezet onderwijs een duidelijk verband tussen de leerlingenpopulatie op een school en het onderwijsniveau dat wordt aangeboden. In schooljaar 2019/2020 hadden scholen waarop enkel praktijkonderwijs of vmbo wordt aangeboden gemiddeld veel minder leerlingen met hoogopgeleide ouders, respectievelijk 9% en 13%, tegenover 70% van de leerlingen op havo/vwo scholen, zie figuur 4.3. Kansenongelijkheid speelt hierbij een

rol: eerder onderzoek toont aan dat kinderen met laagopgeleide ouders vaker een lager schooladvies krijgen in groep 8 dan kinderen met hoogopgeleide ouders.⁵ Vervolgens maken ze andere schoolkeuzes waarbij de voorkeur uitgaat naar scholen met een hoog aandeel uit de eigen groep, wat de segregatie in het voortgezet onderwijs versterkt.⁶ Deze segregatie leidt mogelijk tot verdere vormen van kansenongelijkheid.

⁵ Inspectie van het Onderwijs: De Staat van het Onderwijs 2014/15. April 2016.

⁶ Van der Klaauw, B., H. Oosterbeek en S. Sóvágó: Determinanten van voorkeuren voor VO-scholen in Amsterdam. 2018, VU

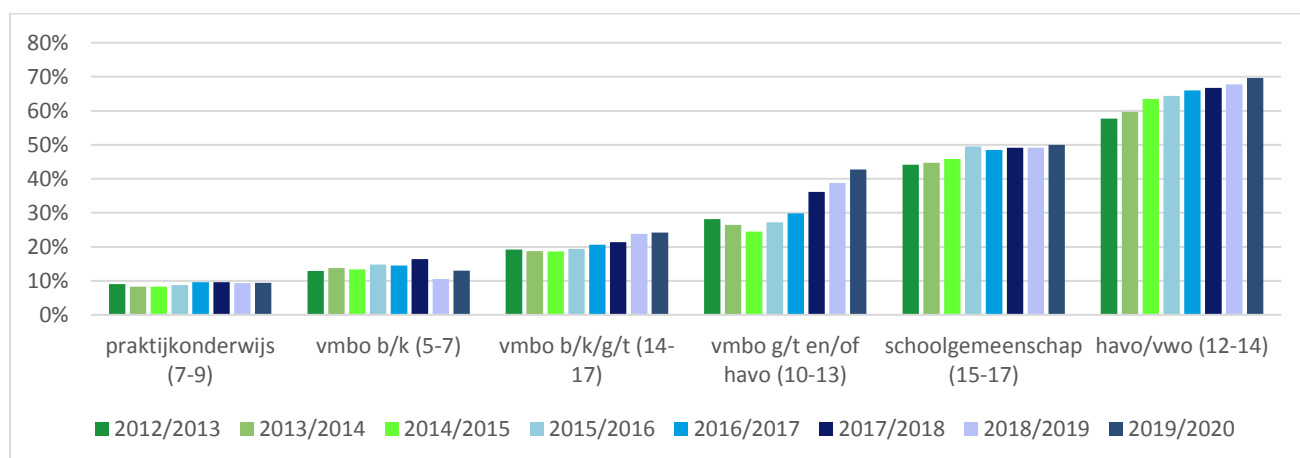
en UvA; Schoolkeuzemotieven in het voortgezet onderwijs, een literatuurstudie, 2019, A. Bus en A. Roode, OBI, gemeente Rotterdam.

Figuur 4.3 Aandeel leerlingen met hoogopgeleide ouders per type vo-school 2019/2020 - Bron: CBS, bewerking OBI

In de afgelopen zeven jaar zien we het toegenomen aandeel hoogopgeleide ouders in de stad terug op alle type vo-scholen, behalve scholen met alleen praktijkonderwijs en vmbo basis/kader. Deze toename is relatief het grootst

geweest op de vmbo g/t en/of havo scholen (van 28% naar 43%) en de havo/vwo scholen (van 58% naar 70%), zie figuur 4.4.

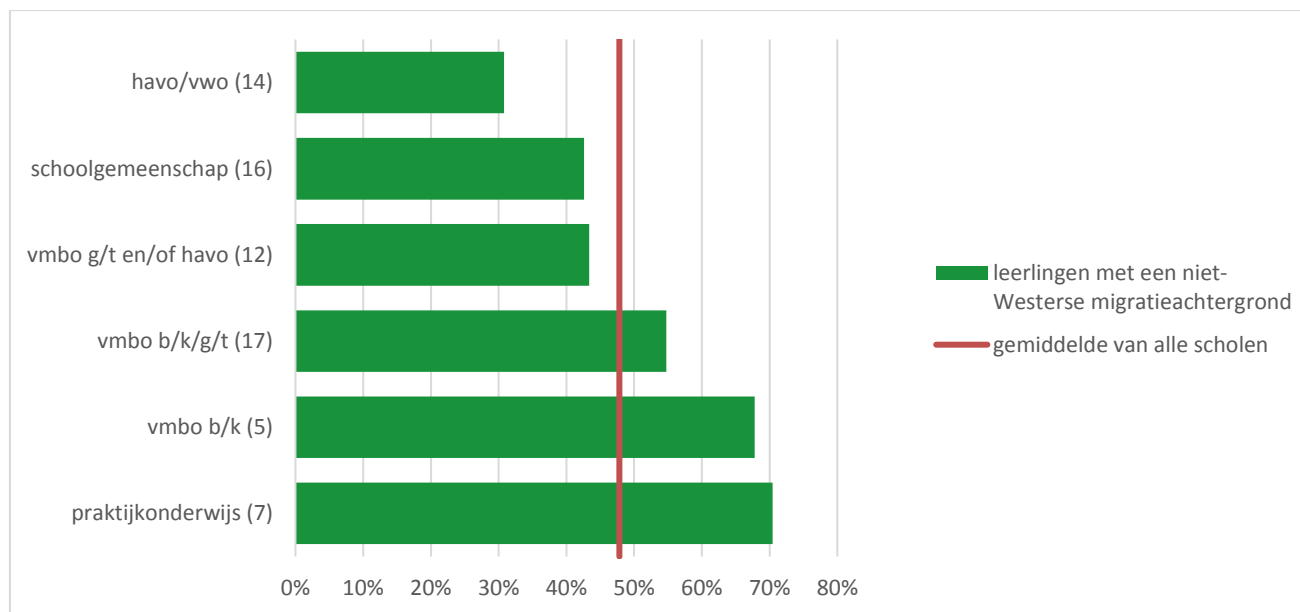

Figuur 4.4 Leerlingen met hoogopgeleide ouders per type vo-school, 2012/2013-2019/2020 - Bron: CBS, bewerking OBI

4.4 Schooltypen - migratieachtergrond leerlingen

Het opleidingsniveau van de ouders en de migratieachtergrond van leerlingen hangt sterk met elkaar samen. Hierdoor zien we een tegenovergesteld patroon wanneer we naar het aandeel niet-Westerse leerlingen op middelbare scholen kijken: op scholen die enkel praktijkonderwijs of vmbo aanbieden zitten veel leerlingen met een niet-

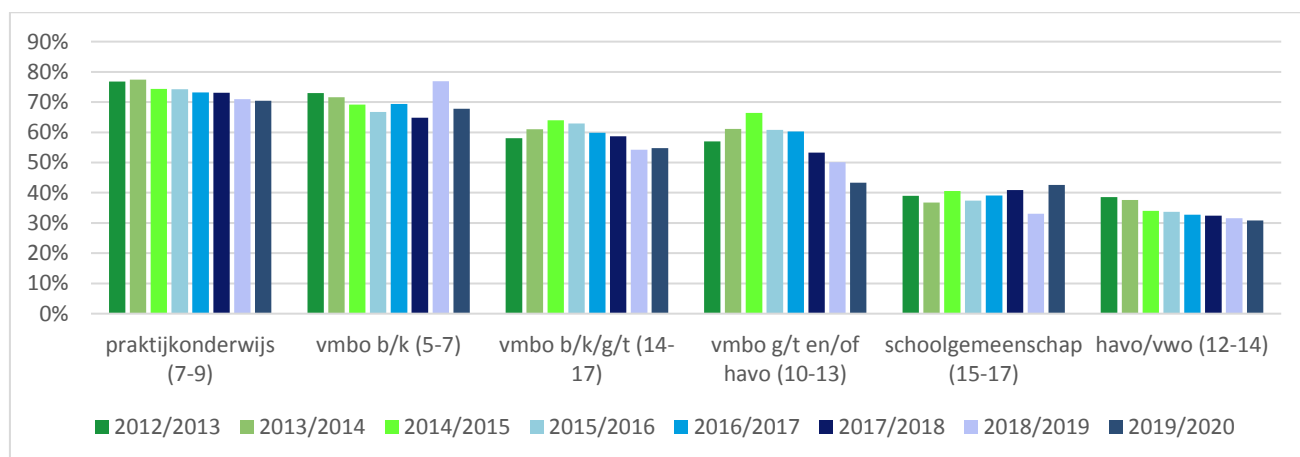
westerse migratieachtergrond en op havo/vwo- of vwo-scholen zitten weinig leerlingen met een niet-westerse migratieachtergrond.

Figuur 4.5 Aandeel leerlingen met een niet-Westerse migratieachtergrond per type vo-school 2019/2020
 - Bron: CBS, bewerking OBI

Het aandeel leerlingen met een niet-Westerse migratieachtergrond is de afgelopen zeven jaar op de meeste typen scholen afgenomen, op de brede vmbo scholen en vmbo-g/t of havo, echter na een eerste stijging tot 2015/2016. Wat opvalt is de toename van het aandeel niet-Westerse

leerlingen op de scholengemeenschappen, van 39% naar 43%. Op het praktijkonderwijs zitten door de jaren heen over het algemeen relatief de meeste niet-Westerse leerlingen.

Figuur 4.6 Leerlingen met een niet westerse migratieachtergrond per type vo school, 2012/2013-2019/2020 - Bron: CBS, bewerking OBI

5 Leerlingstromen in Rotterdam

Om de leerlingstromen in het Rotterdamse onderwijs in kaart te brengen is de stad in vier stadsdelen ingedeeld, die bestaan uit de gebieden:

- NPRZ (Feijenoord, Charlois en IJsselmonde)
- Zuid overig (Hoogvliet, Pernis en Rozenburg, Waalhaven-Eemhaven)
- Noord binnen de ring (Delfshaven, Kralingen-Crooswijk, Centrum, Noord)
- Noord buiten de ring (Hoek van Holland, Overschie, Hillegersberg, Prins Alexander, Spaanse Polder en Nieuw Mathenesse).

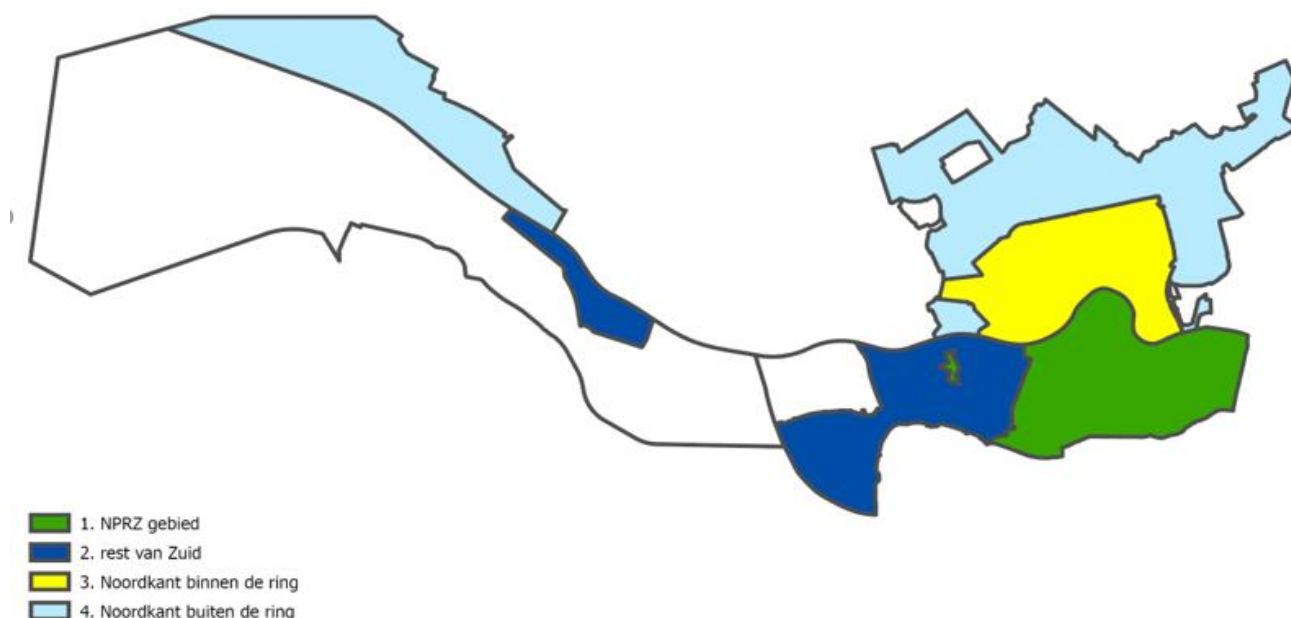
Zie figuur 5.1.

Gemiddeld gaat 56% van de leerlingen met hoogopgeleide ouders in het eigen stadsdeel naar school, tegenover 61% van de leerlingen met middelbaar opgeleide ouders en 69% van de leerlingen met laagopgeleide ouders. Ten opzichte van 2012/2013 is het aandeel leerlingen met hoogopgeleide ouders gestegen met twee procentpunten, het aandeel met middelbaar opgeleide ouders met drie procentpunten en het aandeel met laagopgeleide ouders met

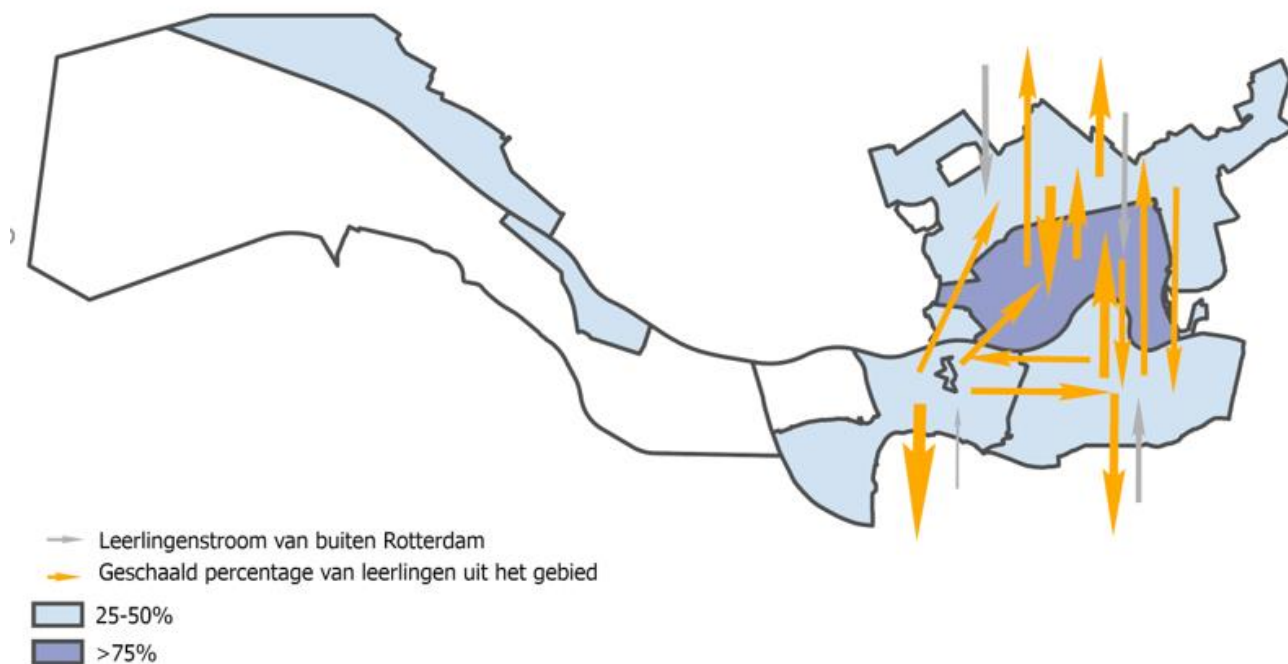
één procentpunt. De leerlingen gaan iets vaker in eigen stadsdeel naar school dan zeven jaar geleden.

5.1 Hoogopgeleide ouders

Het aandeel leerlingen met hoogopgeleide ouders dat in het stadsdeel Zuid overig woont en in het eigen stadsdeel naar school gaat is het laagst (40%) en in Noord binnen de ring het hoogst (78%). Kinderen van hoogopgeleide ouders wonend in Rotterdam Zuid overig trekken relatief veel naar scholen buiten Rotterdam (48%) of naar scholen in NPRZ (6%) of Noord binnen de ring (5%). Er gaat een klein aantal kinderen van hoogopgeleide ouders uit Noord binnen de ring (3%) en buiten de ring (1%) in NPRZ naar school. Ook komen er leerlingen van hoogopgeleide ouders van buiten Rotterdam naar scholen binnen Rotterdam, het grootste gedeelte daarvan (38%) zit op scholen in Noord buiten de ring, 31% gaat naar NPRZ, 29% naar Noord binnen de ring, een klein gedeelte (3%) gaat in Rotterdam Zuid overig naar school. Zie ook figuur 5.2.

Figuur 5.1 Indeling van Rotterdam in vier stadsdelen

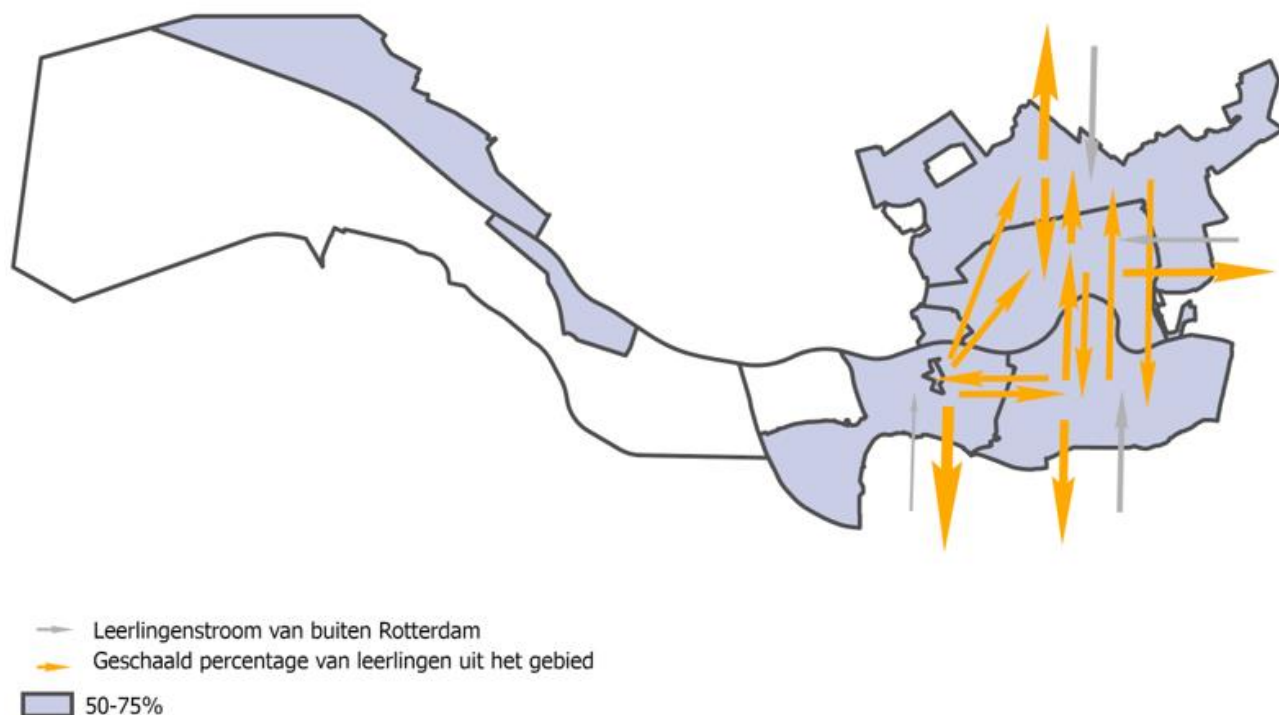
Figuur 5.2 *Leerlingenstromen in het Rotterdamse voortgezet onderwijs woonstadsdeel naar schoolstadsdeel hoogopgeleide ouders, 2019/2020* - Bron: CBS, bewerking OBI

5.2 Middelbaar opgeleide ouders

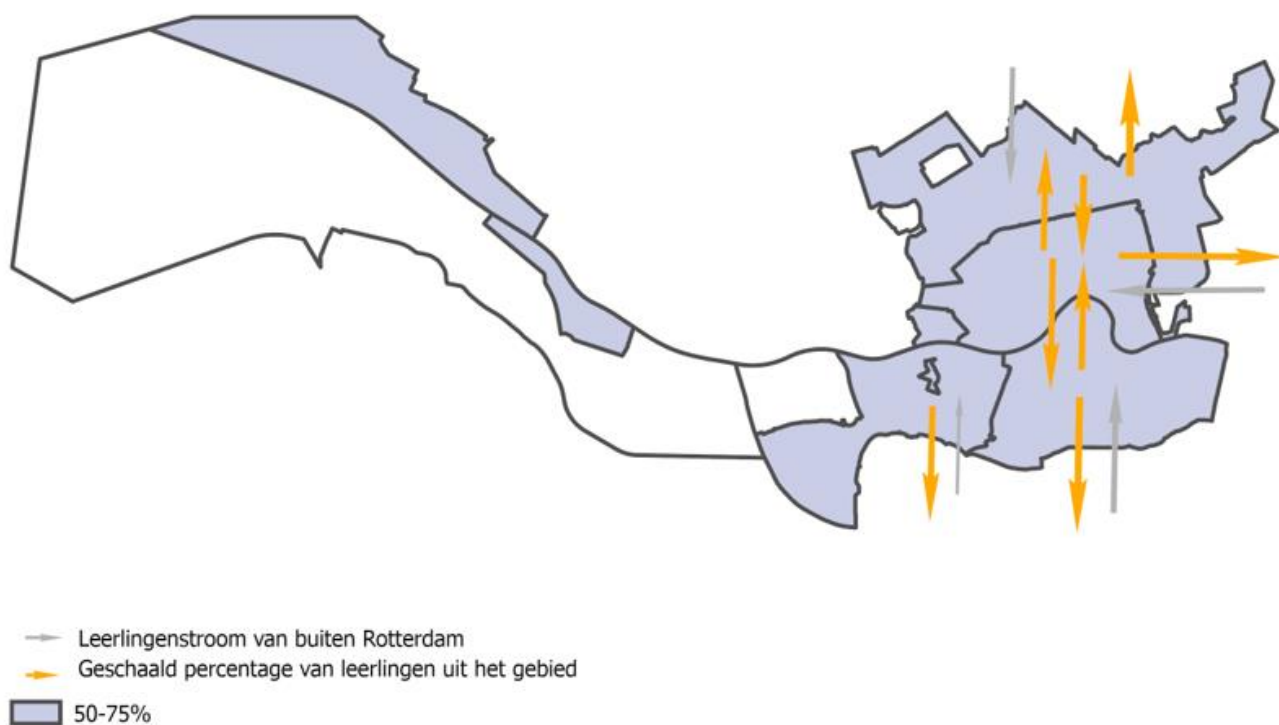
Het aandeel leerlingen met middelbaar opgeleide ouders dat in het stadsdeel Zuid overig woont en in het eigen stadsdeel naar school gaat is het laagst (50%) en in Noord binnen de ring het hoogst (66%). Kinderen van middelbaar opgeleide ouders wonend in Rotterdam Zuid overig trekken relatief veel naar scholen buiten Rotterdam (41%). Er gaat een klein aandeel kinderen van middelbaar opgeleide ouders uit Noord binnen de ring (5%) en buiten de ring (1%) in NPRZ naar school. Ook komen er leerlingen van middelbaar opgeleide ouders van buiten Rotterdam naar scholen binnen Rotterdam, ruim een derde daarvan (37%) zit op scholen in Noord buiten de ring, 32% gaat naar NPRZ en 23% naar Noord binnen de ring. Een klein gedeelte (7%) gaat in Rotterdam Zuid overig naar school. Zie ook figuur 5.3.

5.3 Laagopgeleide ouders

Het aandeel leerlingen met laagopgeleide ouders dat in het stadsdeel Noord buiten de ring woont en in het eigen stadsdeel naar school gaat is het laagst (51%) en in NPRZ het hoogst (74%). Kinderen van laagopgeleide ouders wonend in Zuid overig trekken relatief vaak (35%) naar scholen buiten Rotterdam. Ook uit Noord buiten de ring trekken relatief veel kinderen van laagopgeleide ouders naar scholen buiten Rotterdam (28%), maar ook gaan ze relatief vaak naar scholen in Noord binnen de ring (19%). Er gaat een klein aandeel kinderen van laagopgeleide ouders uit Noord binnen de ring (4%) en Noord buiten de ring (2%) in NPRZ naar school. Ook komen er leerlingen van laagopgeleide ouders van buiten Rotterdam naar scholen binnen Rotterdam, ruim een derde daarvan (35%) zit op scholen in NPRZ, 30% gaat naar scholen in Noord binnen de ring en 28% naar Noord buiten de ring. Een klein gedeelte (7%) gaat in Rotterdam Zuid overig naar school. Zie ook figuur 5.4.

Figuur 5.3 *Leerlingenstromen in het Rotterdamse voortgezet onderwijs van woonstadsdeel naar schoolstadsdeel middelbaar opgeleide ouders, 2019/2020* - Bron: CBS, bewerking OBI

Figuur 5.4 *Leerlingenstromen in het Rotterdamse voortgezet onderwijs van woonstadsdeel naar schoolstadsdeel laagopgeleide ouders, 2019/2020* - Bron: CBS, bewerking OBI

Kennis voor een sterk Rotterdams beleid

Onderzoek en Business Intelligence is een afdeling binnen de gemeente Rotterdam. De afdeling verzamelt informatie en doet onderzoek voor het maken en uitvoeren van beleid door de gemeente Rotterdam. Het onderzoek gaat over onderwerpen als gezondheid, zorg, onderwijs, reïntegratie, demografie, ruimtelijke ordening en veiligheid. Soms is de gemeentelijke organisatie het onderwerp, vaker gaat het over de stad en haar bewoners. Het doel is steeds om met deze verzamelde kennis het beleid en de bedrijfsvoering van de gemeente te verbeteren.

Auteurs

Ineke Vogel (1964) is psycholoog. Zij werkt sinds 2004 als wetenschappelijk onderzoeker. Binnen de gemeente Rotterdam werkt zij voornamelijk als informatieanalist in het kader van de Basisregistratie Personen.

Annemarie Roode (1960) is socioloog. Zij is sinds 1997 als beleidsonderzoeker werkzaam voor de gemeente Rotterdam. Haar werkzaamheden bestaan voornamelijk uit het coördineren van onderzoek samen met het cluster Maatschappelijke Ontwikkeling en het doen van onderzoek op de gebieden onderwijs en arbeid.

Gemeente Rotterdam